

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Henrici Canisi[i] Noviomagi, Belgæ, Jn Academia
Ingolstadiensi SS. Canonum Profess. Ordinarii & Primarii,
Opera Quæ De Ivre Canonico Reliqvit**

Canisius, Heinrich

Coloniae Agrippinae, 1662

In Cap. primum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62169](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62169)

4 prædictis duobus casibus. * Cæterum ubi ob causam adulterii, vel ob sævitiam alterius conjugum, vel propter aliam causam à sacris Canonibus probatam matrimonium separaretur, licet divortium quoque dicatur, non tamen vinculum matrimonii dissolvitur, sed tantummodò inducitur tori vel cohabitationis separatio, *can. xxxix qu. 7.* sicut & in progressu latius à nobis explicabitur. Item ut excludamus à divortio, de quo hic agitur, separationem illam viri & mulieris, inter quos confare non potest matrimonium, veluti inter consanguineos, affines, usque ad quartum gradum inclusivè, & inter frigidos & maleficios, aliosque, quibus interdictum est à jure matrimonium. Nam tamen si etiam hic dicatur separari per sententiam divortii, *c. 1. sup. De consang. & affin. c. pen. sup. De cognat. spirit. & c. pen. sup. De frigid. & malef.* non tamen propriè divortium est, cum inter eos nullum contractum fuerit matrimonii vinculum: sed prout inter eos matrimonium de facto contractum est, ita similiter divortium inter eos de facto celebratur.

5 Dissert autem divortium à repudio, quòd divortium fiat respectu matrimonii; repudium respectu matrimonii & spòsalium. Repudiari enim uxor vel sponsa rectè dicuntur: non autem sponsa divertere, *l. Inter divortium 191 & l. Inter stuprum 109. §. 1. D. De V. S.* Ex quibus observandum est, jure Canonico latius patere nomen divortii, quàm de jure Civili, quo tantummodò capitur pro dissolutione matrimonii. Sed tamen si per mortem dirimatur quoque matrimonii vinculum, non tamen ob id divortium dici potest, quia non nisi inter viventes conjuges divortium constituitur.

6 Illud hic adjicere placet, quòd causa qualif-

cumque divortii non coram Judice sæculari, sed Ecclesiastico tractari & cognosci debeat, etiam si ageretur quoad separationem propter adulterium, sicut ex communi sententia tradit Covarr. in *IV. Decretal. p. 2. c. 7. §. 6. num. 14.* Cum enim hæc res ad matrimonium pertineat, de ea alius cognoscere non potest, quàm Judex Ecclesiasticus, *c. 2. sup. De judic.* ubi interdicitur laico tractare causas Ecclesiasticas, quæ vel ipsum matrimonii vinculum vel cohabitationem matrimonialem respiciunt. Et Concilium Tridentinum *Sess. 24. can. ult. de Sacram. matrim.* anathema dicit iis, qui assentiant causas matrimoniales non spectare ad Judices Ecclesiasticos. De adulterio quidem cognoscit Judex sæcularis, quatenus agitur ad pœnam publicè infligendam, videlicet gladii, ex Constantini constitutione, in *l. Quamvis 30. C. Ad L. Jul. De adult. si vir adulter sit; si uxor, ut ea in Monasterium detrudatur, Auth. Sed hodie C. eod.* Sed quoad divortium propter adulterium aut aliam ob causam agitur tantum coram Judice Ecclesiastico: cum hac specie agatur de jure ipsius matrimonii inter maritum & uxorem, quòd magis privati judicii est, & publicam vindictam non respicit, *c. Tua §. sup. De procurat.* Nam & exemplo Christi docemur, qui causam divortii sive repudii non remisit ad Judicem sæcularem, sed ipse judicavit, *Matth. 5. & 19.* Præterea D. Paulus *1. Cor. 7.* causam conjugii inter fidelem & infidelem similiter ipse decidit, neque ad sæcularem Judicem eam rejecit. Ita quòd improbetur meritò eorum sententia, qui autumant causam divortii, saltè quoad separationem matrimonii, propter adulterium vel fornicationem, pertinere etiam ad sæcularem Judicem.

In Cap. primum.

S U M M A R I A.

1. Maritus ob insidias vitæ suæ intentas dimittere uxorem potest, & è diverso.
2. Qui si uxorem occiderit, an aliam ducere possit: & quid si tantum conspiraverint in mortem?
3. Impedimentsa matrimonii duplicia.

1 **H**oc Cap. huc translata est ex Concilio Vermecciano (al Vuormaciano) tempore Pipini Regis Francorum celebrato: cujus hæc sententia est, Si uxor cum aliis conspiraverit

in mortem mariti sui, & hic maritus defendendo se ex iis quempiam occiderit, quòd possit maritus post mortem uxoris suæ aliam ducere, uxor verò minimè possit alteri nubere post mortem mariti sui. Extat & hic text. in Decreto Gratiani in *can. Si qua mulier xxxi. qu. 1.* nisi quòd unus ex altero supplendus videatur. Nam in *d. can. Si qua mulier*, absunt verba, *post mortem uxoris*, ut tum demum possit maritus aliam in uxorem ducere. In nostro verò textu illud desideratur, quòd possit maritus ob ejusmodi conspirationem in se factam, uxorem suam dimittere.

Itaque

Itaque maritus non solum post mortem uxoris suae potest aliam ducere, sed & illam dimittere propter infidias vitae suae intentatas. Idem est ex parte mariti, ut si is vitae uxoris infidetur, similiter dimitti possit ab uxore, nisi uxori sufficiens securitas praestetur per maritum, *per text. in c. Literas. 3. in fine & in c. Ex transmissa. 8. sup. De restit. spoliat.* In marito quoque constitutum est, ut si is uxorem suam occiderit, aliam uxorem ducere non possit, *can. Interfectores & can. Quicumque & ibi Gloss. xxxi. quest. 2.*

2. Sed an in specie casus nostri idem obtineat, ubi maritus uxorem non occidit, sed tantummodo cum aliis conspiravit in necem uxoris, & aliquis ex iis occisus est, addubitari posset; eo quod in poenitentia benignior interpretatio in dubio semper adhibenda sit, *c. In poenitentia De R. I. in 6. & l. Interpretatione 4. D. De poenitentia* Sed idem juris esse puto ex parte mariti, quod ex parte uxoris, propter eandem rationem, *arg. can. Nihil iniquius & can. Indignantur xxxii. quest. 6.*

Nihilominus volunt Dd. nostri, quod licet uxor hoc textu nostro post mortem mariti aliud matrimonium contrahere non possit, subsistere tamen matrimonium, si ab ea contractum fuerit, *Gloss. & Hostien. per text. in d. can. Interfectores. & can. In adolescentia xxxiii. qu. 2.* Idem probare videtur Panorm. & Præposit. hic, & Mart. Navarr. in *Manuali. c. 22. nu. 74.* Quo loco tradit, quod licet propter homicidium uxoris vel mariti superstes conjux prohibeatur matrimonium contrahere, ta-

men si contractum fuerit matrimonium, non dirimi.

Constat enim ex supradictis variis locis, inter impedimenta matrimonii quaedam esse, quae non tantum impediunt matrimonium contrahendum, verum etiam contractum dirimunt, ut sunt consanguinitas & affinitas, publicae honestatis iustitia, frigiditas, maleficium, & his similia, de quibus suo loco superioribus titulis latius disseruimus. Quaedam vero quae tantum matrimonium impediunt contrahendum, sed contractum non dirimunt, ut in casu text. nostri. Item incestus, *c. I. c. 2. & c. Transmissa. sup. De eo qui cogn. conjug. uxor. sua. raptus sponz alterius, can. Statutum xxvii. qu. 2.* susceptio proprii filii ex baptismo eadem mente facta, ne uxor ab eo debitum conjugale possit exigere propter iam contractam spirituales cognationem, *can. De eo xxx. quest. 1. solemn. poenitentia, can. De his & c. Antiqua xxxi. qu. 2.* matrimonium cum Moniali de facto contractum, *can. Svergo xxxii. qu. 1.* de quibus latius apud Navarr. d. loco. Hi itaque prohibentur quidem matrimonium contrahere, sed tamen contractum ab iis matrimonium non dissolvitur, ita permittentibus sacris Canonibus. Sed redeundo ad textum nostrum, unus tantum casus est, quo propter homicidium non tantum matrimonium impeditur, sed & contractum dirimitur, puta si quis cum alterius uxore in mortem mariti conspiraverit, ut eandem postea in uxorem ducat, *c. Laudabilem sup. De convers. infidel. & latius diximus sup. De eo, qui duxit in matrim. quam polluit per adult.*

In Cap. Quæsit 2.

SUMMARI A.

1. Iusta causa divertendi non est delictum alterius conjugis.
2. Exceptio infidelitatis maleficio, & ubi alter alteri peccandi occasionem prabet.
3. Est & iusta causa mariti in uxorem nimia savitia.
4. Item furor superveniens.
5. Adulterium sive fornicatio alterius conjugum.
6. Non obstante poenitentia uxoris adultera.
7. Uxor adultera quibus casibus dimitti possit.
8. Est & causa divertendi iusta hæresis.
9. Huic casibus sic tantum separatio quo ad torum, nec excipitur fornicatio.

Docetur hoc Cap. 2. conjuges non posse à se invicem separari propter furtum, aut aliud delictum sive crimen, nisi alter alterum ad infidelitatem sive hæresin pertraheret. Illius ratio pendet ex sententia Christi: *Quod Deus conjunxit homo non separet, Matth. 19.* tum ex eo, quod inquit Divus Paulus: *Mulier corporis sui potestatem non habet, sed vir: similiter autem & vir sui corporis potestatem non habet, sed uxor. 1. ad Corinth. 7.* Unde rectè sequitur, matrimonii usum non posse Judicem interdiceret inter conjuges, neque alterum alteri conjugii subtrahere. *Exceptionis vero ratio ex illa sententia Christi colligitur: *Si quis venit ad me, & non odit patrem suum, & matrem, & uxorem, &c. non potest meus esse discipulus,*

Luca